

Karta ewidencyjna obiektu grobownictwa wojennego

Gmina: WRZEŚNIA

Nr ewidencyjny: 3030054_6

Rodzaj obiektu ¹	Nazwa obiektu	Miejscowość
GRÓB ZBIOROWY	GRÓB 37 NN OFIAR NALOTU NIEMIECKIEGO	WRZEŚNIA
Zdjęcie – widok ogólny	Kategoria	II wojna światowa
		<p>Adres województwo / powiat / gmina WIELKOPOLSKIE / WRZESIŃSKI / WRZEŚNIA</p> <p>ulica / lokalizacja opisowa CMENTARZ FARNY ul. Gnieźnieńska 4</p> <p>Właściciel / zarządca terenu / działka nr Parafia Rzymskokatolicka Najświętszej Maryi Panny i św. Stanisława Biskupa Męczennika we Wrześni / 303005_4.0500.1063</p> <p>Kwaterna, rząd / ewent. lokalizacja opisowa W północnej części cmentarza, w pobliżu ogrodzenia / GPS:52°19'49.6"N 17°33'51.4"E (52.330450, 17.564288)</p> <p>Podstawowa informacja o pochowanych OFIARY NALOTU NIEMICKIEGO – 37 NN osób, zginęli we wrześniu 1939 r.</p> <p>Datowanie Obecny nagrobek powstał w 2011 roku.</p> <p>Forma ochrony GRÓB WOJENNY</p> <p>Wymiary (szer., głęb., wys.) 804 cm x 268 cm x 220 cm</p> <p>Material Granit, metal</p>

¹

cmentarz wojenny / kwaterna wojenna / mogiła zbiorowa / grób indywidualny....

Szkie sytuacyjny		Opis obiektu i inskrypcje	
		<p>Miejsce pochówku oznaczone granitowym krawężnikiem, nad którym zawieszono metalowy łańcuch. W centralnej części grobu stoją dwie stele na podstawach. Na stelach zawieszono metalowe tablice inskrypcyjne. Za stelami stoi metalowy krzyż na podstawie. Wymiary: stela lewa szer. 144 cm x wysokość 89 cm, stela prawa szer. 88 cm x wysokość 146 cm, krzyż belka pionowa 202 cm, belka pozioma 120 cm.</p> <p>---</p> <p><u>Inskrypcje zamieszczono na stronie nr 3</u></p>	
Stan zachowania i najważniejsze postulaty konserwatorskie	Bibliografia	Dane dot. osób pochowanych, okoliczności śmierci, pierwotnego miejsca pochówku; historia obiektu itp.	
<p>Grób do pilnej konserwacji. Skorodowane łańcuchy, rdzawy osad na krawężnikach – konieczne czyszczenie, grób zaczynają zarastać chwasty, spoiwo łączące krawężnik wypłukane – do uzupełnienia, śruby mocujące metalowy krzyż skorodowane – tworzy się rdzawy osad na podstawie krzyża.</p> <p>Grób przebudowany ze środków finansowych Wojewody Wielkopolskiego przy współpracy z Miastem Września w roku 2011.</p>	<p>Archiwum WUW, <i>teczka Września</i>, brak sygn. <i>Przewodnik po upamiętnionych miejscach walk i męczeństwa lata wojny 1939 -1945</i>, wyd. 4 Warszawa 1988 s. 577. <i>Aneks z dnia 1.08.2011 r. do Porozumienia w sprawie powierzenia zadania utrzymania grobów i cmentarzy wojennych z dnia 5.04.2011 r. (Dz. U. WW z 2011 nr 193 poz.3027)</i></p>	<p>W grobie spoczywają szczątki 37 NN osób. Niemieckie lotnictwo bombardowało dworzec kolejowy 2.09.1939 r., na którym stały pociągi ewakuacyjne z ludnością z terenów zachodniej Wielkopolski. Zwłoki nierozpoznanych ofiar pochowano we wspólnej mogile. (dane za <i>Przewodnikiem</i>)</p> <p>Z informacji od Muzeum Regionalnego we Wrześni, wynika że bombardowanie miało miejsce 6.09.1939 r. i oprócz dworca kolejowego objęło też teren cukrowni. 37 NN ofiar miało pochodzić z nalotu na te dwa obiekty.</p> <p>Do 2011 r. znajdował się grób ziemny otoczony lastrykowym krawężnikiem, u wezłowia, którego stał także lastrykowy krzyż. W centralnej części grobu była metalowa tabliczka inskrypcyjna na poduszce.</p> <p>Wcześniejsza inskrypcja:</p> <p style="text-align: center;">ZBOMBARDOWANYM 1939 37 NIEZNANYCH OSÓB</p>	
<p>Załączniki</p> <p>Dokumentacja fotograficzna – stan na 9.08.2024 r. – w wersji elektronicznej.</p>			
Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data, podpis):		Krzysztof Wiśniewski 10.10.2024 r.	

Inskrypcje:

Inskrypcja na lewej steli	Inskrypcja na prawej steli
WE WRZEŚNIU 1939 ROKU WE WRZEŚNI I OKOLICACH W WYNIKU NIEMICKICH BOMBARDOWAŃ I OSTRZAŁÓW ZGINEŁO PONAD SIEDEMDZIESIĄT OSÓB. CZEŚĆ Z NICH ZOSTAŁA ZIDENTYFIKOWANA I POCHOWANA W MOGIŁACH IMIENNYCH	TU SPOCZYWAJĄ SZCZĄTKI 37 NIEZNANYCH OFIAR NIEMIECKICH NALOTÓW Z 1939 ROKU